

دعای باران امام علی(ع) و نماز باران امام رضا(ع) // شرایط خواندن نماز استسقاء

خداوند! بارانی دانه درشت و پی در پی برای سیرابی گیاهان ما فروفرست، آن چنان که قطراتش یکدیگر را برانند و دانه هایش به شدت بر هم کوبیده شوند

خداوند! بارانی دانه درشت و پی در پی برای سیرابی گیاهان ما فروفرست، آن چنان که قطراتش یکدیگر را برانند و دانه هایش به شدت بر هم کوبیده شوند، نه رعد و برقی بی باران و ابری بی ثمر و نه ابرهای کوچک و پراکنده و نه دانه هائی ریز همراه بادهای سرد، بلکه بارانی مرحمت کن که قحطی زدگان به نعمت فراوان رسند و به برکت آن خشکسالی زدگان زنده گردند. خطبه صد و پانزده نهج البلاغه، دعایی است که امام علی(ع) برای طلب باران بر زبان آورده است: خداوند! کوههای ما از بی آبی از هم شکافته و زمین ما به صورت غبار درآمده است، چهار پایان ما در عطشند و در خوابگاه خویش متحیرند، همچون زنان بچه مرده ناله سر داده اند و از زیادی رفت و آمد به سوی چراگاه ها و آبگاه ها و نیافتن آب و علف خسته شده اند. بار خدایا! به ناله گوسفندان و آتش و آه سوزناک شتران رحم فرما! بار خدایا! به سرگردانی آنها در راهها و ناله هاشان در خوابگاه ها ترحم فرما!

الها! هنگامی بیرون آمده ایم که خشکسالی پی در پی به ما هجوم آورده و ابرهای به ظاهر پرباران از ما پشت کرده اند تو مایه امید هر بیچاره و حل کننده مشکلات هر طلب کننده، در این هنگام که یاس و نومیدی بر مردم چیره شده و ابرها از باریدن بازداشته شد و حیوانات بیابانی رو به هلاکت گذارنده اند، تو را می خوانیم و تقاضا داریم که ما را به اعمالمان مؤاخذه نکنی! و ما را به گناهانمان مگیری، رحمتت را به وسیله ابرهای پرباران و بهاران پُرگیاه و گیاهان سرسبز و پَرطراوت، بر ما گسترده دارا، باران دانه درشت خود را آنچنان بر ما ببار که زمینهای مرده زنده شوند و آنچه از دست رفته است بازگردد. پروردگارا! بارانی زنده کننده، سیراب سازنده، کامل، همگانی، پاکیزه، پر برکت، گوارا، رویاننده، از ناحیه خودت بر ما نازل فرما! بارانی که گیاهان پربرکت و شاخه های پرثمر به بار آورد و برگهایش سرسبز و خرم باشد چنان که بندگان ضعیف را به توان رساند و سرزمینهای مرده را زنده گرداند.

خداوند! آبی ده که تپه ها و کوههای بلند ما را پر گیاه سازد و در دامنه ها و دشتها جاری گردد، سرزمین ما را برکت بخشد، میوه ها با آن به ما روی آورند، حیوانات ما با آن زندگی کنند و سرزمینهای دورتر از ما نیز با آن بهره مند گردند و روستاهای ما از آن مدد گیرد. (همه اینها را) از برکات واسع و عطاهای فراوان خویش بر سرزمینهای فقیر و حیوانات وحشی عنایت فرما، خداوند! بارانی دانه درشت و پی در پی برای سیرابی گیاهان ما فروفرست، آن چنان که قطراتش یکدیگر را برانند و دانه هایش به شدت بر هم کوبیده شوند، نه رعد و برقی بی باران و ابری بی ثمر و نه ابرهای کوچک و پراکنده و نه دانه هائی ریز همراه بادهای سرد، بلکه بارانی مرحمت کن که قحطی زدگان به نعمت فراوان رسند و به برکت آن خشکسالی زدگان زنده گردند، زیرا توئی که بعد از نومیدی مردم باران را فرو می فرستی و رحمتت را بر آنها همه جا گسترش می دهی و تو سرپرستی هستی که همه کارهایت ستوده است». (اقتباس از سوره شوری آیه 28).

دستور به نماز باران

یکی از دستورات اسلام این است که هنگام خشکسالی و قحطی دعا کنند تا خداوند به آنها باران دهد و یا نماز «استسقاء» (طلب باران) بخوانند. این نماز دو رکعت است و همانند نماز عید در بیابان انجام می شود، در قنوت آن از خداوند باران می خواهند، البته پیش از نماز همه شرکت کنندگان سه روز، روزه می گیرند، توبه می نمایند و هر کس حق دیگری به گردن دارد می پردازد پابرهنه و با لباسهای ساده همراه کودکان، پیرمردان و حتی حیوانات را به صحرا می برند که بیشتر مورد رحمت خدا قرار گیرند.

نماز باران جد پیامبر(ص)

در تاریخ مواقع فراوانی پیش آمده که مردم به خشکسالی دچار شدند و بزرگان مذهبی بدین وسیله از خداوند درخواست باران نمودند، از جمله در جاهلیت مردم به قحطی مبتلا شدند و از عبدالمطلب خواستند که از خدا درخواست باران کند. او محمد(ص) را که کودکی بود به دوش گرفت و از خداوند طلب باران نمود و خداوند دعای او را مستجاب کرد و به آنها باران عنایت فرمود. در زمان پیامبر(ص) نیز مردم به این وضع دچار شدند و پیغمبر(ص) نیز از خداوند باران خواست و او باران و رحمتش را بر مسلمانان نازل کرد.

نماز باران خلیفه دوم

در زمان عمر بن خطاب نیز برای مردم قحطی پیش آمد و او عباس عموی پیغمبر را برداشت و خداوند را به عموی پیغمبر قسم

داد و باران نازل شد. (شرح ابن ابی الحدید، جلد 7، ص 270-275) خطبه مورد بحث نیز می‌رساند که در زمان امام علی(ع) مردم به چنین وضعی مبتلا شدند و امام(ع) از خداوند طلب باران نموده است.

نماز باران امام رضا(ع)

در ایامی که امام رضا(ع) در خراسان به سر می‌برد مدتی خشکسالی شد و باران نیامد. عده‌ای از منافقان و حاشیه‌نشینان مجلس مأمون از این حادثه سوء استفاده کرده و شایع نمودند که چون که مأمون علی بن موسی(ع) را ولیعهد خود گردانیده است و این امر را خداوند دوست ندارد به همین جهت باران قطع شده و برکات الهی نازل نمی‌شود. مأمون در روز جمعه‌ای از امام تقاضا کرد که برای نزول باران و رحمت الهی دعا کند اما امام رضا(ع) فرمود: روز دوشنبه برای اقامه نماز استسقاء بیرون خواهیم آمد زیرا جدم رسول الله(ص) را به همراه امیرمؤمنان علی(ع) در عالم رؤیا زیارت کردم و پیامبر به من فرمود: پسرم! تا روز دوشنبه صبر کن و سپس در آن روز به صحرا برو و از درگاه خداوند متعال طلب باران نما! خداوند باران رحمت خود را می‌فرستد و مردم به عظمت و عزت تو در پیشگاه خداوند پی می‌برند و به بزرگی مقامت واقف می‌گردند.

روز دوشنبه فرارسید مردم از خانه‌ها بیرون آمدند، امام رضا(ع) به صحرا رفت و مردم نیز گرد آمدند و چشم به حرکات و سکنات آن حضرت دوختند امام دو رکعت نماز استسقاء را اقامه کرده و آنگاه بالای منبر رفت و در خطبه بعد از حمد و ثنای الهی فرمود: اللهم یا رب انت عظم حقنا اهل البيت فتوسلوا بنا کما امرت و اهلوا فضلک و رحمتک و توقعوا احسانک و نعمتک فاسقهم سقياً نافعاً عاماً غیر رایث و لاضائر ولیکن ابتداء مطرهم بعد انصرافهم من مشهد هم هذا الی منازلهم و مقارهم: خدایا! ای پروردگار من! تو حق ما اهل بیت(ع) را بزرگ شمرده‌ای. این مردم به ما متوسل شده‌اند همچنان که خودت فرموده‌ای و به فضل و رحمت تو امیدوارند و چشم انتظار احسان و لطف تواند. اینها را از باران سودمند و فراوان و بی‌ضرر و زیان خود، سیراب گردان و این باران را پس از بازگشت آنان به خانه‌هایشان نازل فرما!

یکی از حاضرین در آن اجتماع می‌گوید: به خدا سوگند همان لحظه حرکت ابرها در هوا شروع شد و رعد و برق پدید آمد، مردم به جنب و جوش افتادند که تا باران نیامده به خانه‌های خود برگردند. حضرت علی بن موسی الرضا(ع) به آنان فرمود: آرام باشید! این ابر برای این منطقه نخواهد بارید برای فلان ناحیه می‌رود، آن ابر رفت و ابر دیگری به همراه رعد و برق آمد، مردم دوباره خواستند حرکت کنند، امام فرمود: این ابر نیز به فلان قسمت خواهد رفت، در حدود 10 ابر به همین ترتیب آمد و از فضای منطقه عبور کرد و هر بار امام(ع) فرمود: این ابر برای شما نیست. یازدهمین ابر از راه رسید. امام رضا(ع) فرمود: این ابر را خداوند متعال برای شما فرستاده است، در برابر فضل و کرم خداوند، شکر کرده و به سوی منازل خویش بازگردید تا شما به خانه‌ها نرسیده‌اید باران نخواهد بارید. آنگاه امام رضا(ع) از فراز منبر پائین آمده و مردم نیز به خانه‌هایشان رفتند، در همین هنگام بود که باران شدیدی نازل شده و تمام حوض‌ها، گودالها و نهرها را پر کرد و مردم با خوشحالی تمام می‌گفتند: کرامتها و الطاف الهی بر فرزند رسول گرامی اسلام(ص) مبارک باد. بعد از نزول باران و سیراب شدن زمین از برکات الهی و خوشحالی مردم، حضرت رضا(ع) به میان جمعیت آمده و آنان را موعظه کرده و به شکرگزاری از نعمتهای الهی به درگاه پروردگار منان دعوت نمود.

نماز باران آیت الله خونساری

موضوع نماز باران و اثرات فوری و شگفت‌انگیز آن منحصر به زمان پیامبر و ائمه(ع) نبوده است، بلکه در عصر خود ما نیز وجود داشته است. یکی از این نمونه‌ها نماز باران آیت الله سیدمحمد تقی خونساری است که در روزهایی که ارتش متفقین کشور ما را اشغال کرده بود و عده زیادی از آنها کنار شهر قم اردو زده بودند و خشکسالی عجیبی همه جا را فرا گرفته بود، آن مرد روحانی و زاهد و عالم اعلام عمومی کرد که هر کس مایل است سه روز روزه بگیرد و آماده نماز باران شود.

بار اول عده زیادی به به یابان آمدند و مراسم نماز استسقاء را به جا آوردند خبری نشد، حتی می‌گویند ارتش متفقین هنگامی که ازدحام مردم را دیدند به گمان اینکه قصد حمله عمومی دارند به صورت آماده باش در آمدند، ولی به زودی متوجه شدند که یک برنامه مذهبی و برای طلب باران است و تعجب کرده بودند که مگر ممکن است با نماز و دعا باران فرود آید. آنها با وسائل خویش اوضاع جوی را مطالعه کردند تا بدانند آیا شرائط فرود آمدن باران موجود است یا نه و متوجه شدند که شرائط بارندگی فراهم نیست. روز بعد مرحوم آیت الله خونساری تنها با عده‌ای از طلاب حوزه علمیه قم برای مراسم نماز باران از شهر حرکت کردند، حتی می‌گویند بعضی از افراد سبک فکر به آنها طعنه می‌زدند که لباسها را جمع کنید تا از شدت باران خیس نشود! اما هنگامی که مراسم نماز انجام شد هنوز جمعیت به خانه‌ها نرسیده بودند که باران شدیدی شروع به باریدن کرد به طوری که همه مردم خوشحال شدند و مراسم چراغان در شهر برپا شد. حتی می‌گویند بعضی از فرماندهان متفقین که در قم بودند پیام فرستادند که به عالم خود بگوئید دعا کند این جنگ خانمانسوز پایان یابد که ما را از خانوادۀ خود دور و همه چیز ما را به هم ریخته است!